

Diplomová práce:

Bud', kde jsi. Idea mnišské stability u Jana Kasiána, 119 s.

Jméno a příjmení (student): Mgr. Štěpán Smolen

Vedoucí práce: PhDr. Josef Bartoň, Th.D.

Posudek vedoucího:

Candidatus magisterii v oboru katolická teologie Mgr. Štěpán Smolen předkládá k obhajobě diplomovou práci **Bud', kde jsi. Idea mnišské stability u Jana Kasiána**. Téma je v zásadě patrologické, průběžně (v souladu s logikou obsahu) v určité míře prolíná do spirituální teologie. Hlavním cílem bylo prozkoumat, jakým způsobem se výjimečná postava raného monasticismu Jan Kasián staví k podstatnému bodu mnišského způsobu života – stabilitě. Autor se tedy pokusil *systematicky představit Kasiánovo, jím samým nesystematizované, učení o stálosti* (s. 11). Téma takto nahlédnuté je originální nejen v českém prostředí – podle autorových závěrů z heuristické fáze (která byla podle mého mínění provedena solidně) nebylo dosud v odborné literatuře pojednáno.

To, že první část *úvodu* (*Proč stabilita?*, s. 9) je psaná odlehčeným stylem esejistiky, není na škodu věci, naopak, čtenář je tak nenásilně vtažen do tématu, které je pak už v následujících odstavcích pojednáváno s potřebnou precizností odborného stylu, když autor představuje zvolenou *metodu a strukturu práce* (s. 10–12). Ač nepomíjí práci s řadou titulů sekundární literatury (týkajících se hlavně dvou okruhů: jednak obecně ideje mnišské stálosti, jednak života a teologických náhledů Jana Kasiána), metodologickou páteří je Smolenovi četba, analýza a interpretace pramenných textů – zejména dvou stěžejních Kasiánových monastických děl *Institutiones* a *Collationes*. Jádrem předkládané práce jsou čtyři obsáhlé oddíly.

První oddíl (*Prolegomena*, s. 13–22) se jednak vyjadřuje k stavu bádání, k pramenům a k hlavní sekundární literatuře, o niž se práce opírá (s. 13), jednak v potřebně hutné a nikoli rozvláčné podobě představuje život a dílo Jana Kasiána (s. 13–22), jednak vysvětluje důležitou techniku – *způsob transkripce vlastních jmen* (s. 22).

Druhý oddíl (*Kasiánova terminologie*, s. 23–30) je analytický. Autor v pramenných textech zkoumá *četnost a způsob užití výrazů, jimiž se Kasián o stálosti vyjadřuje* (konkrétně: *stabilitas, tranquillitas, immobilitas, constantia, patientia a firmitas*). Po tomto dosti důkladném lexikologickém rozboru, jehož nedílnou součástí je podchycení všech podstatných významových nuancí příslušných termínů v daných kontextech, následuje třetí oddíl (*Podoby stálosti*, s. 31–100). V něm Smolen stanovuje pět hlavních významových okruhů stálosti, jak byly odhaleny

analytickou četbou Kasiánových textů. Přiřazuje jim následující pořadí (ve smyslu určitých *stupňů mnichovy cesty k Bohu*): *stabilitas professionis*, *stabilitas loci*, *stabilitas mentis (cordis)*, *stabilitas boni*, *stabilitas dei*. Každým z pěti okruhů se pak dopodrobna interpretačně zabývá. Čtvrtý oddíl (*Teologie stability*, s. 101–110) je zobecňující: nejprve sumarizuje prezentované podoby stability v jejich vzájemné souvislosti a pokouší se je *nahlédnout jako jednotlivé etapy duchovní cesty mnicha*, potom pojednává *Kasiánovo pojetí stability v širším teologickém kontextu*. Téma kasiánovského pohledu na stálost autor představuje *ne již jen s ohledem na individuální cestu člověka ke svatosti*, nýbrž snaží se je vidět *v christologických souvislostech*. Závěr (s. 111–112) není pouhým shrnutím hlavních výsledků a nových impulzů, jež práce přinesla a odhalila, autor tu své dílo také inteligentně zaokrouhluje v několika přiměřených, svěžích a užitečných aktualizacích. *Seznam literatury* (s. 113–118) zahrnuje více než stovku položek a svědčí o Smolenově důkladné přípravě při zpracovávání tématu i o dobré orientaci v oboru.

Obecně vzato: do obsahu je práce originální a přínosná, co do formy je svébytná, velmi dobře uchopená, účelně a přehledně uspořádaná. Chci zvlášť vyzdvihnout autorovu poctivou a podrobnou práci s primárními prameny (v latinském originálu) i to, že běžně a zručně užívá kvalitní sekundární literaturu v několika jazycích. Po stránce pravopisné, gramatické a redakční vykazuje práce dosti vysoký standard (překlepy jako *na základě Gennadiovi zmínky* na s. 14 nebo *sollitudinis* na s. 26 jsou opravdu výjimečné). Sluší se také připomenout, že autor je obratným stylistou: text je plynulý, logicky vystavěný, dokonce lze bez nadsázky říci (přes poměrně náročné „starověké“ téma), že je čtivý. Jediná vážnější výhrada, která by mohla být podle mého názoru uplatněna, se týká rozsahu: bereme-li izolovaně v úvahu skutečnost, že jde o diplomovou práci, přece jen je rozsah proti fakultnímu doporučení překročen dost výrazně. Musím nicméně jako vedoucí práce dosvědčit, že toto rozšíření bylo vposledku logickým vyústěním poctivých snah autora postihnout vymezené téma v jeho celistvosti a že mne o tom včas informoval. Pokud by tedy výtky přílišné délky práce přece zazněla, padá zodpovědnost především na hlavu mne jakožto školitele.

Práci kolegy Smolena bez nejmenších rozpaků navrhuji k obhajobě a mám za to, že zasluhuje hodnocení *eminenter*. Přimlouvám se také za to, aby byla podána (může to být prakticky beze změny, resp. po provedení drobných korektur redakčního charakteru, viz výše citované překlepy) a uznána jako práce rigorózní: co do tématu, rozsahu, metodiky a samostatnosti zpracování jsou bez pochyby splněna všechna kritéria. Podle mého názoru by také případně mohla aspirovat na umístění v některé ze soutěží o nejlepší studentskou práci.